

شناسایی و ارزیابی عملکرد حسابرسان داخلی بر قوانین ضد پول شویی

حبیب کاوسی قهفرخی

عضو هیئت علمی دانشکده فنی پسران شهرکرد، دانشگاه فنی و حرفه‌ای کشور، شهرکرد، ایران.

چکیده

تدابیر اعمال شده در بازارهای مالی پیشرفته، برای شناسایی و تعقیب موارد پول شویی، فعالیت تبهکارانه را به بازارهای کمتر توسعه یافته (از نظر نظام مالی) سوق داده است. اگر با فعالیت‌های پول شویی مقابله نشود، می‌تواند نظام مالی را فاسد و کوشش‌های توسعه را در بازارهای نوپا زمین گیر کند. هدف پژوهش حاضر شناسایی و ارزیابی عملکرد حسابرسان داخلی بر قوانین ضد پول شویی "می‌باشد. در طی فرآیند تحقیق با به کارگیری ابزارهای جمع‌آوری، داده‌ها به‌طور عینی و معتبر مشاهده، بررسی و استخراج شدند و سپس با استفاده از فنون تجزیه و تحلیل توصیفی و استنباطی سعی شد ابتدا با بررسی سابقه، نسبت به شناسایی عملکرد حسابرسان داخلی بر قوانین ضد پول شویی، و سپس با تنظیم پرسشنامه نظر کارشناسان خبره در خصوص این عوامل جمع‌آوری و پس از تجزیه و تحلیل آن‌ها با نرم‌افزار نسبت به تعیین عوامل تأیید شده و همچنین منشأ بروز آن‌ها اقدام گردید. باتوجه به نتایج به دست آمده از پژوهش حاضر معیار دانش و آگاهی (B) با وزن ۰.۴۲۸۸ بیشترین وزن را در بین دو متغیرهای پژوهش به دست آورده است و در اولویت اول قرار دارد بعد از آن اراده (A)(C) با وزن ۰.۳۴۶۰ در اولویت دوم و تعامل (C) با وزن ۰.۲۲۵۲ در اولویت سوم قرار دارد.

واژه‌های کلیدی: عملکرد حسابرسان داخلی، قوانین ضد پول شویی، AHP.

۱- مقدمه

تدابیر اعمال شده در بازارهای مالی پیشرفته، برای شناسایی و تعقیب موارد پول شویی، فعالیت تبهکارانه را به بازارهای کمتر توسعه یافته (از نظر نظام مالی) سوق داده است. اگر با فعالیت‌های پول شویی مقابله نشود، می‌تواند نظام مالی را فاسد و کوشش‌های توسعه را در بازارهای نوپا زمین گیر کند. پول شویی اغلب شامل سلسله پیچیده ای از معاملات است؛ اما عموماً شامل سه مرحله اساسی می‌باشد: مرحله اول جایگذاری؛ تزریق پول‌های کثیف به سیستم پولی و مالی مرحله دوم لایه چینی؛ جداسازی رابطه بین عواید غیرقانونی با مبدأ یا فعالیت‌های موجود آن‌ها مرحله سوم یکپارچه سازی؛ دادن ظاهر قانونی به ثروت حاصل از عواید غیرقانونی آثار اقتصادی پول شویی عبارتند از: اخلال و بی ثباتی در اقتصاد - کاهش درآمد دولت - کاهش کنترل دولت بر سیاست‌های اقتصادی - تغییر جهت سرمایه گذاری‌ها و خروج سرمایه‌ها از کشور تضعیف امنیت اقتصادی - تضعیف بخش خصوصی - ایجاد وانعی برای خصوصی سازی - تضعیف یکپارچگی و تمامیت بازارهای مالی - تأثیر منفی بر نرخ بهره و ارز - افزایش ریسک اعتباری. علاوه بر آن پول شویی باعث انتقال قدرت اقتصادی از بازار، دولت و شهروندان به مجرمان و سازمان‌های متخلف می‌گردد. قدرت اقتصادی منتقل شده به سازمان‌ها و اشخاص مجرم آثار مخربی بر همه ارکان و اجزای جامعه دارد. در مجموع پدیده پول شویی می‌تواند با آلوده کردن و بی ثباتی بازارهای مالی، ارکان سیاسی، اقتصادی و بنیان‌های اجتماعی را به خطر اندازد (زاری، ۱۳۹۶).

۲- اهمیت موضوع

در واقع اهمیت این پژوهش را می‌توان " شناسایی و ارزیابی عملکرد حسابرسان داخلی بر قوانین ضد پول شویی " بیان نمود. از مهمترین تبعات و عواقب پول شویی را می‌توان در این موارد مورد بررسی قرار داد اولاً اینکه پول شویی عملیات بازارها را مختل می‌کند و ثانیاً معاملاتی که برای مقاصد پول شویی انجام می‌گیرد، تقاضا برای نقدینگی را افزایش می‌دهد، نرخ بهره و مبادله را بی ثبات می‌کند، به رقابت غیرعادلانه منجر می‌شود و تورم را در کشورهایی که تبهکاران فعالیت‌های تجاری خود را انجام می‌دهند به شدت افزایش می‌دهد. ثالثاً پول شویی اعتبار و در نتیجه ثبات بازارهای مالی را از بین می‌برد (حاجی نصراله، ۱۳۹۹). چنانچه نظام بانکی در نتیجه جرایم سازمان یافته اعتبار خود را از دست دهد، تمام سیستم مالی کشور حتی نظام مالی منطقه مورد نظر دچار آسیب پذیری جدی می‌شود. کشورهای کوچک در برابر پدیده پول شویی آسیب‌پذیری بیشتری دارند. قدرت اقتصادی که از طریق فعالیت‌های غیرقانونی به دست می‌آید، تسلط سازمان‌های مجرم را بر اقتصادهای کوچک امکان پذیر می‌سازد (ایمان پور^۱ و همکاران، ۲۰۱۹). کشورهایی که فاقد سازوکارهای کنترل مالی مناسب بوده یا در اجرای آن‌ها ضعیف عمل می‌کنند، عملاً به پول شویان این امکان را می‌دهند که عواید فعالیت‌های نامشروع خود را با استفاده از ضعف‌های ساختاری یا بهره جویی از شکاف‌ها و نقاط ضعف تشکیلات سازمانی و انتظامی این کشورها تطهیر کنند جلوگیری از پول شویی، در واقع مبارزه با هر گونه فساد و جرم در جامعه به ویژه در بخش مالی یک کشور است. یک برنامه موفق مبارزه با پول شویی شامل مکانیزمی برای شناسایی نواحی بالقوه آسیب پذیر می‌باشد (بابازاده و همکاران، ۱۳۹۵).

---

^۱ Imanpour

۳- مروری بر تحقیقات گذشته

حیاتی، (۱۳۹۹) در پژوهشی به بررسی پول‌شویی و راهکارهای مبارزه با آن پرداخت. طبق بررسی‌ها بیان شد پول‌شویی یکی از جرائم عمده مالی در سطح جهان محسوب می‌شود و عبارت است از تبدیل یا انتقال یک دارایی با هدف پنهان کردن منشا غیر قانونی آن دارایی یا کمک به هر شخصی که با چنین جرائمی سروکار دارد. تفکر جرم‌انگاری این پدیده به دنبال گسترش جرایم سازمان یافته در دنیا مطرح شد و هدف این بود که با کوتاه کردن دست جنایتکاران از عواید مجرمانه‌شان، انگیزه ارتکاب جرم در آن‌ها از بین برود و به این ترتیب با مبارزه با پول‌شویی به مبارزه با جرایم سازمان یافته پرداخت. علاوه بر آن میزان بالای پول‌شویی در جهان، خصوصیات سازمان یافتگی و فراملی بودن، خسارات و زیان‌های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی آن و ارتباط تنگاتنگ آن با جرایم دیگر ضرورت جرم‌انگاری این پدیده را در دنیا و همچنین ایران بیشتر کرده است. اسناد بین المللی و منطقه‌ای متعددی در خصوص پول‌شویی به تصویب رسیده است که برخی از مهم‌ترین آن‌ها عبارتند از کنوانسیون وین ۱۹۸۸، کنوانسیون شورای اروپا ۱۹۹۰، دستورالعمل اروپایی ۱۹۹۱، توصیه‌های چهل‌گانه فاتف در سال ۱۹۹۰ و اصلاحیه‌های آن‌ها در سال ۱۹۹۶ و ۲۰۰۰، کنوانسیون پالرمو در سال ۲۰۰۰ و کنوانسیون مبارزه با فساد مالی سال ۲۰۰۳. این اسناد راهکارهای مختلفی را برای مبارزه با پول‌شویی ارائه داده‌اند که به ۴ قسمت راهکارهای تقنینی، راهکارهای اجرایی و اداری، راهکارهای پیشگیرانه و راهکارهای قضایی قابل تقسیم هستند. هدف از این راهکارها این است که تا جایی که ممکن است عرصه بر پول‌شویی تنگ شد و هزینه عملیات پول‌شویی برای آن‌ها بالا رود تا ارتکاب جرم برای آن‌ها بی‌فایده شده و در نتیجه آن‌ها را از ارتکاب جرم باز دارد.

شرفی مطلق و همکاران (۱۳۹۹)، در پژوهشی به رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر افزایش پول‌شویی در نظام بانکی ایران پرداختند. نتایج نشان می‌دهد که نبود اطلاعات شفاف و فقدان بانکداری متمرکز با توجه به سه مرحله پول‌شویی رتبه‌های نخست را در افزایش پول‌شویی در نظام بانکداری ایران به‌خود اختصاص داده‌اند.

حاجی نصراله (۱۳۹۹)، در پژوهشی به بررسی جرم‌انگاری پول‌شویی پرداخت. طبق بررسی‌های پژوهش بیان شد پول‌شویی به چرخه‌ای اطلاق می‌شود که در آن پول‌هایی که عمدتاً از طرق نامشروع و غیر قانونی به دست می‌آید را وارد چرخه رسمی اقتصاد کنند و به این ترتیب ماهیت رسمی به این پول‌ها می‌دهند. این پدیده به موجب قانون مبارزه با پول‌شویی در حقوق داخلی به عنوان جرم شناخته شده و برای مرتکب آن مجازات وضع شده است. در مقاله پیش رو به روش توصیفی-تحلیلی به بیان جرم‌انگاری پول‌شویی در فقه امامیه و بررسی به مقوله ایرادات پول‌شویی در فقه امامیه و مستندات فقهی پرداخته شده است.

ابراهیمی‌کردلر و همکاران (۱۳۹۸)، در پژوهشی به بررسی عدم رعایت قانون مبارزه با پول‌شویی و حق الزحمه حسابرسی پرداختند. یافته‌های پژوهش مطابق با ادبیات مطرح شده نشان می‌دهد که ارتباط مثبت و معناداری بین عدم رعایت قانون مبارزه با پول‌شویی و حق الزحمه حسابرسی وجود دارد. طبق نتایج پژوهش عدم رعایت قانون مبارزه با پول‌شویی منجر به افزایش ریسک تجاری صاحب‌کار و ریسک حسابرسی می‌شود. پس حساب‌رسان تلاش خود را بیشتر می‌کنند و از آنجا که با افزایش تلاش‌های حسابرسی، هزینه‌های حسابرسی نیز افزایش می‌یابد، در نهایت حق الزحمه حسابرسی بیشتری نیز درخواست می‌شود.

شهسواری (۱۳۹۸)، در پژوهشی به بررسی و علل پول‌شویی و تاثیر آن بر اقتصاد کشور پرداخت. نتایج حاصل از مطالعه حاضر نشان دهنده روند رو به کاهش نسبت حجم پول‌های کثیف به نقدینگی در طی دوره زمانی ۹۸ - ۱۳۵۸ می‌باشد. به‌طوریکه

تاثیر پول شویی بر مصرف مثبت است. علامت مثبت این پارامتر، همان طور که قبلا اشاره شد، بدین صورت توجیه می شود که با افزایش رشد پول شویی در کشور، میزان مصرف سرانه افراد افزایش می یابد. با توجه به اینکه افراد با گروه های درآمدی متفاوت به دو دسته ثروتمند و فقیر تقسیم می شوند، لذا میزان مصرف سرانه افراد نیز متفاوت می باشد. افراد فقیر درآمد خود را صرف خرید کالاهای ضروری کرده در حالی که افراد ثروتمند درآمد خود را صرف خرید کالاهای لوکس می کنند. با توجه به اینکه آمار موجود در بانک مرکزی و سالنامه های آماری به تفکیک مصرف کالای ضروری و لوکس نمی باشد، بنابراین متغیر مصرف سرانه به صورت مصرف سرانه کل افراد در نظر گرفته شده که تاثیر پول شویی بر مصرف مثبت می باشد.

سینگا^۲ و همکاران (۲۰۲۰)، در پژوهشی به بررسی مبارزه با پول شویی: استفاده از مصورسازی داده ها برای تشخیص فعالیت مشکوک پرداختند. طبق نتایج پژوهش بیان شد، عواید این فعالیت ها ممکن است برای تأمین بودجه فعالیت های بعدی جنایی و تضعیف یکپارچگی سیستم های مالی در سراسر جهان استفاده شود. به همین دلیل، پول شویی در بسیاری از کشورها به عنوان یک خطر اساسی شناخته شده است. علاقه محققان و پزشکان در مورد استفاده از ابزارهای نرم افزاری برای افزایش تشخیص فعالیت های پول شویی در حال ظهور است. در شرایط اقتصادی کنونی، نهادهای نظارتی تلاش می کنند تا از آخرین کلاهبرداری جلوتر باشند و موسسات مالی برای اطمینان از اینکه می توانند فعالیت های مجرمانه را شناسایی و متوقف کنند، ضمن اطمینان از خدمات موثرتر به مشتریان قانونی، به چالش کشیده می شوند. راه حل های موثر فناوری از عناصر اساسی در مبارزه با پول شویی است. داده ها و تجزیه و تحلیل های پیشرفته در کمک به محققان برای تمرکز بر فعالیت های مشکوک کلیدی هستند. مقررات در حال تکامل مداوم، همراه با موارد اخیر نقض پول شویی توسط برخی از بزرگترین موسسات مالی، نیاز به فناوری بهتر در مدیریت فعالیت های پول شویی ضد پول را برجسته کرده اند. این مطالعه استفاده از تکنیک های تجسم است که ممکن است در شناسایی کارآمد الگوهای فعالیت های پول شویی کمک کند. این نشان می دهد که چگونه می توان از تجزیه و تحلیل پیوند در شناسایی معاملات بانکی مشکوک استفاده کرد. یک برنامه نمونه اولیه (جوهر AML2) برای اهداف اثبات مفهوم استفاده می شود.

دوبروولسکی و سولکوفسکی^۳ (۲۰۱۹)، در پژوهشی به بررسی اجرای یک مدل پایدار برای مبارزه با پول شویی در اهداف توسعه سازمان ملل پرداختند. نتایج پژوهش نشان می دهد که توانایی نهادهای عالی حسابرسی (SAI) برای حسابرسی و ارزیابی سیستم مبارزه با پول شویی به چند دلیل از جمله کمبود استانداردهای جهانی SAI و دستورالعمل های حسابرسی سیستم های ضد پول شویی محدود است. هدف از این تحقیق ایجاد رویکردی پذیرفته شده برای حسابرسی نتایج ضد پول شویی بود. برای رسیدن به هدف تحقیق، مصاحبه با ۱۵ نماینده از ۱۱ SAI انجام شد. علاوه بر این، اعضای سازمان بین المللی موسسات عالی حسابرسی (INTOSAI) مصاحبه کردند و ممیزی های SAI نهادهای ضد پول شویی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. بررسی ادبیات نیز انجام شد. بر اساس این مطالعه تحقیقاتی، رویکرد اصلی برای مدیریت مبارزه با پول شویی و حسابرسی چنین فعالیت هایی ایجاد شد. این تحقیق زمینه را برای تقویت مدیریت ریسک فراهم می کند که از تحقق کارآمد SDG پشتیبانی می کند. مدل پایدار پیشنهادی برای مبارزه با پول شویی، ظرفیت حسابرسی SAI را افزایش می دهد و عملکرد تحقیقاتی ناظران پارلمانی را به طور قابل توجهی بهبود می بخشد.

² Singha

³ Dobrowolski And Sulkowski

ایمان‌پور^۴ و همکاران (۲۰۱۹)، در پژوهشی به بررسی یک پایه اقتصاد خرد برای سیاست‌های بهینه پول‌شویی پرداختند. نتایج یک قانون تقسیم بهینه را به دست می‌نمایاند که نشان می‌دهد آژانس به ترتیب به ترتیب چه میزان از بودجه مبارزه با جرم را به‌طور بهینه در سیاست‌های ضد جرم و پول‌شویی خرج می‌کند. این قانون تقسیم بودجه را می‌توان به صورت تجربی و با استفاده از برآوردهای موجود برای درآمد جرم مورد انتظار، دستمزدهای خارج از گزینه و جریمه در یک جامعه، کمی کرد. پیش‌بینی‌های ما برای چهار کشور اروپایی (سوئد، هلند، لهستان و اسپانیا) نشان می‌دهد که سهم بهینه بودجه هزینه شده برای کنترل پول‌شویی باید حدود ۳۵ درصد باشد.

رواندا^۵ و همکاران (۲۰۱۸)، در پژوهشی به بررسی پول‌شویی از طریق مدیریت استراتژیک معاملات حسابداری پرداختند. نتایج ما نشان می‌دهد که، با استفاده از تجزیه و تحلیل خوشه‌ای، شرکت‌های تحت کنترل مافیا را می‌توان در دو گروه مختلف متناظر با شرکت‌های واقعی و شرکت‌های پوسته طبقه‌بندی کرد، بر اساس فرضیات خاص در مورد ویژگی‌های متمایز آن‌ها. نکته مهم، برآورد رگرسیون ما شواهدی از عملکردهای مختلف TRM این شرکت‌ها را ارائه می‌دهد، که ممکن است به فعالیت‌های خاص پول‌شویی مرتبط باشد. سرانجام، توقیف شرکت‌های تحت کنترل مافیا و انتصاب آن‌ها به مدیران قانونی فقط تأثیر بسزایی در TRM در شرکت‌های پوسته کنترل شده مافیایی دارد، در حالی که تأثیر بی‌فایده بر TRM، در شرکت‌های واقعی تحت کنترل مافیا، توانایی مدیران قانونی در کاملاً پول‌شویی را متوقف می‌کند.

حبیبی^۶ و همکاران (۲۰۱۷)، در پژوهشی به بررسی پول‌شویی و هزینه‌های حسابرسی پرداختند. نتایج نشان می‌دهد که حساب‌برسان، به عنوان حق بیمه، خطرات بیشتری را که مشتری در آن ایلات کار می‌کند، شامل می‌شود. نتیجه ما نسبت به مشخصات جایگزین پروکسی‌های پول‌شویی و گنجانیدن تعدادی از متغیرهای کنترل در سطح شرکت و سطح دولت قوی است. همچنین برای کاهش مشکل درون‌زایی که ممکن است از متغیرهای حذف شده، علیت معکوس یا مشکلات نادرست مشخصات مدل ناشی شود، تجزیه و تحلیل حداقل مربعات و نمره تمایل دو مرحله‌ای را انجام می‌شود.

۴- مبانی نظری

تصمیم‌گیری‌هایی که بر پایه تحقیقات علمی صورت می‌گیرد بی‌تردید می‌تواند نقش مهمی در توسعه کمی و کیفی جوامع بازی کند. برای یک تحقیق علمی تعاریف گوناگون موجود است. به‌طور کلی می‌توان گفت که تحقیق عبارت است از مجموعه فعالیت‌های منطقی و هدفمند که در پی دستیابی به یک یا ترکیبی از خواسته‌های زیر به صورت فردی یا گروهی صورت می‌گیرد. به دست آوردن شناخت (تحقیق بنیادی). توصیف یکی از شرایط یا نگرش عده‌ای از افراد (تحقیق پیمایشی).

۴-۱- جستجوی راه حل یک مشکل واقعی (تحقیق کاربردی)

در طی فرآیند تحقیق با به‌کارگیری ابزارهای جمع‌آوری، داده‌ها به‌طور عینی و معتبر مشاهده، بررسی و استخراج می‌شوند و سپس با استفاده از فنون تجزیه و تحلیل توصیفی و استنباطی سعی می‌شود که ادعاها و حدس‌های علمی اولیه، آزمون شده و در نهایت فرضیه‌ها رد یا پذیرفته شوند و نتیجه‌گیری نهایی صورت پذیرد. عنوان این تحقیق عبارت است از "شناسایی و ارزیابی عملکرد حساب‌برسان داخلی بر قوانین ضد پول‌شویی". در این تحقیق به طبقه‌بندی انواع عوامل بروز ادعا پرداخته شد و

⁴ Imanpour

⁵ Ravenda

⁶ Habibi

با توجه به اطلاعات به دست آمده، نظرات خبرگان و کارشناسان را در مورد این عوامل، بررسی و رتبه‌بندی شدند. لذا برای رسیدن به اهداف تحقیق دو مرحله پیش بینی شده است. مرحله اول با توجه به سوابق فنی مرتبط و مطالعه موارد و اعمال نظر اساتید صورت گرفته و در مرحله دوم جهت اولویت‌بندی و نظر سنجی تحلیل آماری انجام گردیده که داده‌های مورد نیاز این مرحله با استفاده از توزیع پرسشنامه بین مدیران، سرپرستان (کارشناس ارشد) و کارشناسان (مسئول) حسابرسان داخلی در اجرا قانون مبارزه با پول‌شویی می‌باشند، جمع‌آوری شده است.

۴-۲- تعاریف پژوهش

حسابرسان داخلی: حسابرس داخلی می‌تواند شخص حقیقی یا حقوقی خارجی باشد که جهت انجام امور حسابرسی در استخدام سازمان است. این شخص از طرف مدیر شرکت انتخاب شده و مستقیماً با وی ارتباط دارد. وی دارای مسئولیت پاسخگویی و ارائه گزارش به مدیران سازمان می‌باشد (سینگا^۷ و همکاران، ۲۰۲۰).

حسابرسی داخلی: حسابرسی داخلی خطایابی و اعتبارسنجی مبادلات مالی و صحت سنجی فعالیت‌های واحد حسابداری می‌باشد (جان^۸، ۲۰۱۸).

پول‌شویی: به عبارت ساده‌تر قانونی کردن درآمدهای غیر قانونی، مشروع کردن پول‌های نامشروع و تطهیر پول‌های حرام و یا تبدیل پول‌های کثیف ناشی از اعمال خلاف به پول‌های تمیز و پاک، پول‌شویی می‌باشد (بابازاده و همکاران، ۱۳۹۵). به‌طور کلی پول‌شویی عبارت است از هر نوع عمل یا اقدام به عمل برای مخفی کردن یا تغییر ظاهر دادن هویت عواید نامشروع، به‌طوری که وانمود شود که از منابع قانونی سرچشمه گرفته‌اند. به عبارتی پول‌شویی فرایندی است که طی آن شکل، مبدأ، مشخصات، نوع، افراد ذی نفع یا مقصد نهایی پول‌های آلوده تغییر می‌کند (ایوانی^۹ و همکاران، ۲۰۱۹).

منطق فازی: منطق فازی از منطق ارزش‌های "صفر و یک" نرم‌افزارهای کلاسیک فراتر رفته و درگاهی جدید برای دنیای علوم نرم‌افزاری و رایانه‌ها می‌گشاید، زیرا فضای شناور و نامحدود بین اعداد صفر و یک را نیز در منطق و استدلال‌های خود به کار می‌گیرد. منطق فازی از فضای بین دو ارزش "برویم" یا "نرویم"، ارزش‌های جدید "شاید برویم" یا "می‌رویم اگر" یا حتی "احتمال دارد برویم" را استخراج کرده و به کار می‌گیرد.

با توجه به پیشینه علمی مطالعه شده در ادبیات تحقیقی و مقالات ارائه شده در سایر کشورها با استفاده از پرسشنامه جهت نظرسنجی از خبرگان و متخصصین می‌باشد. یکی از بهترین و قابل اعتمادترین منابع اطلاعاتی تجربه و رویکرد افراد متخصص و کارشناس و همچنین استفاده از نتایج پژوهش‌های گذشته در این زمینه می‌باشد. لذا در این تحقیق با در نظر گرفتن روش‌های علمی تحقیقی در مدیریت و تحقیقات مشابه آماری، از پرسشنامه به عنوان ابزار تحقیقی جمع‌آوری داده‌ها از نمونه‌های آماری استفاده گردیده است. بعد از مرور انتقادی پیشینه پژوهش می‌توان به: شناخت بهتر مفاهیم کلیدی مسئله پژوهش و در نتیجه، کمک به بیان روشن‌تر و دقیق‌تر مسئله و تفاوت آن با مسائل دیگر، و نیز رابطه این مسئله با مسائل پژوهش‌های مشابه، متصل کردن یافته‌های پژوهش به پژوهش‌های مشابه پیشین، شناخت درست کمبودهای پژوهشی و اجتناب از کارهای تکراری، یافتن روش‌ها و ابزارهای دقیق‌تر و گاه شیوه‌های ابتکاری برای حل مسئله کنونی و اجتناب از

⁷ Singha

⁸ John

⁹ Ivani

¹⁰ Fuzzy Logic

روش‌های نامناسب و بی نتیجه، فراهم شدن تکیه‌گاه محکم برای استدلال منطقی در پژوهش، شناخت منابع معتبر قابل استفاده در پژوهش کنونی و... دست یافت.

۵- اهداف

۵-۱- هدف اصلی: شناسایی و ارزیابی عملکرد حسابرسان داخلی بر قوانین ضد پول‌شویی

۵-۲- اهداف فرعی

- ارزیابی عوامل موثر بر عملکرد حسابرسان داخلی برای مبارزه با پول‌شویی
- شناسایی عوامل موثر بر عملکرد حسابرسان داخلی برای مبارزه با پول‌شویی
- اولویت‌بندی عوامل موثر بر عملکرد حسابرسان داخلی برای مبارزه با پول‌شویی

۶- روش تحقیق

۶-۱- روش و ابزار گردآوری داده‌ها

به دلیل استفاده از مقالات و اسناد مرتبط با عوامل موثر بر عملکرد حسابرسان داخلی برای مبارزه با پول‌شویی، روش گردآوری اطلاعات در این مقاله "مطالعه موردی مستندات علمی" حوزه عمران، که از نظرات خبرگان استخراج گردیده، از پرسشنامه استفاده شده است. و نیز مفاهیم و متغیرهای پژوهش از کتب و سایر منابع کتابخانه‌ای، استخراج شده است. در تحقیق حاضر با استفاده از پرسش نامه و مصاحبه افراد مورد مطالعه در رابطه با موضوع پژوهش مورد نظر سنجی قرار خواهند گرفت. در این تحقیق اطلاعات مورد نیاز بیشتر از مقالات معتبر و کتب مربوط به پژوهش بدست خواهد آمد. پایایی پرسشنامه: توجه به این که مقادیر آلفای کرونباخ در تمام متغیرها بزرگتر از ۰.۷ می‌باشد بنابراین این پرسشنامه از پایایی قابل قبولی برای تمامی مؤلفه‌ها برخوردار می‌باشد. همچنین پایایی کل پرسشنامه به میزان ۰.۹۲۲ محاسبه گردید.

جدول ۱: آلفای کرونباخ متغیرها

متغیرها	مجموع الفای کرونباخ
اراده (A)	0.922
دانش و آگاهی (B)	
تعامل (C)	

۶-۲- جامعه و نمونه پژوهش

جامعه مورد مطالعه این پایان نامه شامل کارشناسان و محققان حسابرسان داخلی در اجرا قانون مبارزه با پول شویی می باشند. روش نمونه گیری در پژوهش حاضر از نوع نمونه گیری هدفمند می باشد.

۶-۳- روش تجزیه و تحلیل داده ها

۶-۳-۱- روش تحلیل شبکه (AHP)

در واقع روش های تصمیم گیری چند معیاره به منظور کمک به تصمیم گیرندگان به منظور تصمیم سازی مناسب و با در نظر گرفتن مجموعه معیارها، کاربرد زیادی در زمینه های مختلف علمی است. غالباً برای کمی سازی شدت آثار نیز از قضاوت های کارشناسی استفاده به عمل می آید که در بسیاری از مواقع به دلیل عدم دقت کافی، یا یک جانبه نگری در قضاوت ها، از قاطعیت ارزیابی و تحلیل آثار کاسته و نتیجه گیری در مورد اهمیت آثار را دچار ابهام می کند. لذا استفاده از روشی معتبر برای کمی سازی معیارهای کیفی و تحلیل یکپارچه اثرها با در نظر گرفتن معیارهای تعیین کننده ویژگی های آن ضروری بوده و موجب افزایش اطمینان به نتایج تحلیل ها و ارزیابی ها می شود.

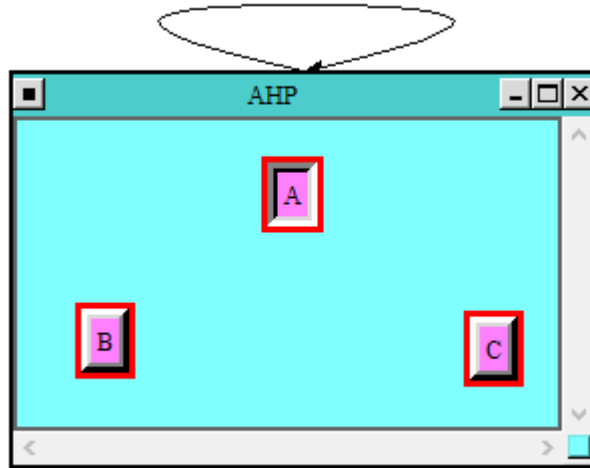
در روش تصمیم گیری تحلیل شبکه ای AHP نیز همچون روش تحلیل سلسله مراتبی عناصر تصمیم در هر قسمت نیز با توجه به اهمیت آن ها در کنترل معیارها به صورت زوجی مقایسه می شوند، و خود قسمت ها نیز با توجه به تأثیرشان در هدف به صورت زوجی با هم مقایسه می شوند. از تصمیم گیرندگان در قالب یک سری مقایسات زوجی پرسیده می شود که دو عنصر یا دو قسمت در مقایسه با هم چه تأثیری در معیارهای بالا دستی خود دارند. به علاوه اگر روابط متقابل میان عناصر یک قسمت وجود دارد، با استفاده از مقایسات زوجی و به دست آوردن بردار مقادیر ویژه هر عنصر، میزان تأثیر دیگر عناصر را روی آن نشان داد. اهمیت نسبی با استفاده از یک مقایسه نسبی بدست می آید. برای این کار می توان از یک مقایسه ۱ تا ۹ استفاده کرد در حالیکه نمره ۱ نشان دهنده اهمیت یکسان دو عنصر بوده و نمره ۹ نشان دهنده بالاتر بودن اهمیت یک عنصر (سطر ماتریس) در مقایسه با دیگر ستون های ماتریس می باشد در یک ماتریس مقایسه زوجی ارزش طرف مقابل برعکس می باشد یعنی $a_{ij}=1/a_{ji}$ ، در حالی که $(a_{ji} \ a_{ij})$ نشان دهنده اهمیت (i) امین (j) عنصر در مقایسه با (j) امین عنصر (i) امین عنصر است. در روش تصمیم گیری تحلیل شبکه ای AHP فازی از مقادیر فازی برای انجام مقایسات زوجی استفاده می نمایم.

در صورتی که سوپر ماتریس تشکیل شده در مرحله قبل همه شبکه را پوشش دهد می توان وزن های اولویت را در ستون گزینه ها در یک سوپر ماتریس نرمال شده یافت. از سوی دیگر، اگر یک سوپر ماتریس فقط شامل قسمت های به هم مرتبط باشد نیاز به محاسبات بیشتری برای رسیدن به اولویت های کلی گزینه ها وجود دارد. قبل از اینکه روش های وزن دهی و رتبه بندی را بررسی شود، باید توضیحی در مورد اعداد فازی مورد استفاده، ارائه شود. در این مقاله از عبارات کلامی به جای اعداد قطعی برای تعیین وزن شاخص ها و همچنین رتبه بندی گزینه ها استفاده شده است.

۶-۳-۲- رتبه‌بندی معیارهای مدل یکپارچه AHP

ابتدا براساس نتایج حاصل از پرسشنامه‌ها که به شرح جداول ذیل می‌باشد وزن عوامل و زیرعوامل موثر جهت تعیین نمرات عوامل ویلیام فاین با مدل AHP محاسبه می‌گردد.

شکل ۱: مدل‌سازی، مدل یکپارچه AHP برای عوامل پژوهش

جدول ۲: نتایج حاصل از پرسشنامه اثرگذارترین و تاثیرپذیرترین هر یک از عوامل اصلی

عامل‌ها	A	B	C
A	(۱و۱)	(۳و۴و۵)	(۲و۳و۴و۵)
B	(۲و۳و۴و۵)	(۱و۱)	(۳و۴و۵)
C	(۲و۳و۴)	(۱و۲و۳و۴و۵)	(۱و۱)

جدول ۳: نتایج حاصل از پرسشنامه زیرعوامل موثر بر اراده (A)

زیر عوامل	A1	A2	A3	A4
A1	(۱و۱)	(۲و۳و۴و۵)	(۴و۵و۶)	(۱و۲و۳و۴و۵و۶)
A2	(۲و۳و۴و۵)	(۱و۱)	(۳و۴و۵)	(۳و۴و۵)
A3	(۱و۲و۳و۴و۵و۶)	(۱و۲و۳)	(۱و۱)	(۲و۳و۴)
A4	(۴و۵و۶)	(۲و۳و۴و۵و۶)	(۲و۳و۴و۵و۶)	(۱و۱)

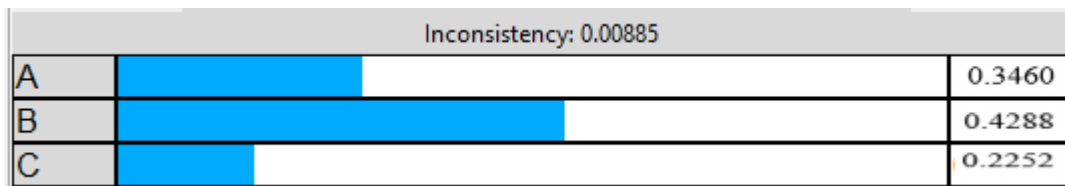
جدول ۴: نتایج حاصل از پرسشنامه زیرعوامل موثر بر دانش و آگاهی (B)

زیر عوامل	B 1	B 2	B 3	B 4
B 1	(۱ و ۱)	(۱۷ .۰ و ۲۵ .۰)	(۲۵ .۰ و ۳۳ .۰)	(۱۷ .۰ و ۲۵ .۰)
B 2	(۴ و ۵)	(۱ و ۱)	(۱ و ۳)	(۲ .۰ و ۳۳ .۰)
B 3	(۲ و ۴)	(۳۳ .۰ و ۵ .۰)	(۱ و ۱)	(۳ و ۵)
B 4	(۱۷ .۰ و ۲۵ .۰)	(۳ و ۵)	(۲ .۰ و ۳۳ .۰)	(۱ و ۱)

جدول ۵: نتایج حاصل از پرسشنامه زیرعوامل موثر بر تعامل (C)

زیر عوامل	C1	C 2	C 3	C 4
C 1	(۱ و ۱)	(۲ .۰ و ۲۵ .۰)	(۲ و ۴)	(۲ .۰ و ۳۳ .۰)
C 2	(۳ و ۵)	(۱ و ۱)	(۳۳ .۰ و ۵ .۰)	(۲ و ۴)
C 3	(۲۵ .۰ و ۳۳ .۰)	(۱ و ۳)	(۱ و ۱)	(۴ و ۶)
C 4	(۳ و ۵)	(۲۵ .۰ و ۳۳ .۰)	(۱۷ .۰ و ۲۵ .۰)	(۱ و ۱)

و پس از انجام مراحل AHP توسط نرم افزار سوپردسیژن به صورت جداول ذیل بدست آمدند.

شکل ۲: تعیین وزن مؤلفه‌های مؤثر بر پژوهش

جدول ۶: وزن هر یک از عوامل اصلی

عامل ها	A	B	C	نرخ سازگاری پژوهش ^{۱۱}
وزن نرمال نشده	۸۰۶۹ .۰	۱	۵۲۶۱ .۰	۰۰۸۸۵ .۰
وزن نرمال شده	۳۴۶۰ .۰	۴۲۸۸ .۰	۲۲۵۲ .۰	

^{۱۱} نرخ ناسازگاری در پژوهش حاضر، وسیله‌ای است که سازگاری را مشخص ساخته و نشان می‌دهد که تا چه حد می‌توان به اولویت‌های حاصل از مقایسات اعتماد کرد.

جدول ۷: وزن زیرعوامل تاثیر گذار بر اراده (A)

زیر عامل ها	A1	A2	A3	A4
وزن نرمال نشده	۸۰۶۹ .۰	۱	۵۲۶۱ .۰	۷۲۸۴ .۰
وزن نرمال شده	۳۴۶۰ .۰	۴۲۸۸ .۰	۲۲۵۲ .۰	۲۳۰۶ .۰

جدول ۸: وزن زیرعوامل تاثیر گذار بر دانش و آگاهی (B)

زیر عامل ها	B 1	B 2	B 3	B 4
وزن نرمال نشده	۷۱۲۶ .۰	۹۷۰۴ .۰	۱	۵۲۵۲ .۰
وزن نرمال شده	۲۲۲۱ .۰	۳۰۲۵ .۰	۳۱۱۷ .۰	۱۷۳۷ .۰

جدول ۹: وزن زیرعوامل تاثیر گذار بر احتمال پیامد

زیر عامل ها	C1	C 2	C 3	C 4
وزن نرمال نشده	۳۷۹۵ .۰	۱	۹۸۱۴ .۰	۵۶۶۲ .۰
وزن نرمال شده	۱۲۹۶ .۰	۳۴۱۶ .۰	۳۳۵۳ .۰	۱۹۳۴ .۰

جدول ۱۰: مؤلفه‌های مؤثر بر نقش حسابرسان داخلی در اجرا قانون مبارزه با پول شویی

اراده (A)
طراحی سیستم اقتصادی در کاهش پول شویی
پایش حسابهای بانکی برای شناسایی پول شویی
سرمایه گذاری بانکی برای پول‌های کثیف در زیرساخت‌ها
پذیرش سیاست‌های سایر کشورها در پالایش سرمایه و پول
دانش و آگاهی (B)
آشنایی نسبی با قوانین و مقررات مربوط به پول شویی
آشنایی نسبی با قوانین و مقررات بین‌المللی جهت جلوگیری از پول شویی
آشنایی نسبی با سازوکار حوزه نظام‌های پرداخت و بانکداری الکترونیکی در خصوص مقابله با پول شویی
ارآمدی سیاست‌های اتخاذ شده در مقابله با پول شویی توسط سایر کشورها نسبت به سیاست‌های کشور ما
تعامل (C)

طراحی نظام مالیاتی در کمک به مقابله با پول شویی
وجود بازدارندگی کافی در مجازات‌های مقابله با پول شویی
تاثیرات اقدامات قوه قضائیه در رسیدگی به پول شویی
ایجاد واحد مبارزه با پول شویی در سازمان

۷- بحث و نتیجه گیری

در نگاه نخست به نظر می‌رسد فساد هیچ ردی در صورت‌های مالی ندارد و هیچ مدرکی را برای رسیدگی حسابرسی باقی نمی‌گذارد. در صورتی که فساد مالی و پول شویی اغلب باعث ایجاد اظهارات غلط و دوگانه و بعضاً مغایر با سایر اطلاعات در صورت‌های مالی می‌شود و حسابرسان مالی می‌توانند اظهارات غلط مادی و به تبع آن فساد مالی را در صورتهای مالی ردیابی کنند. در این راستا، ضرورت دارد در پی یافتن شواهد خارجی و برون سازمانی اقدام کنند و به دنبال آثار و بقایای معاملات فاسد باشند. فدراسیون بین‌المللی حسابداران (IFAC) در راستای جلوگیری و مبارزه با فساد از طریق ایجاد پاسخگویی سازمانی، شفافیت بیشتر در حسابداری دولتی را گسترش داده است و در بیانیه‌های خود شفافیت، پاسخگویی و خدمت‌رسانی به منافع عمومی، حمایت مداوم از استانداردهای بین‌المللی و رعایت آیین رفتاری حرفه‌ای را تاکید می‌کند. با بررسی استاندارد حسابرسی شماره ۳۱۵ و ماده ۳۳ دستورالعمل مبارزه با پول شویی، قانون ارتقای نظام سلامت اداری و استاندارد حسابرسی شماره ۲۵۰ درباره‌ی عدم رعایت قوانین و مقررات، به این نکته می‌رسیم که مراجع قانونی و استانداردها در ضمن اعطای آزادی عمل به حسابرسان مستقل، آنان را ملزم به گزارش عدم رعایت قوانین و مقررات از جمله مفاسد مالی و اداری و پول شویی کرده است. در این باره شایسته است، حسابرسان به منظور اعتلای حرفه، مراتب را فارغ از اهمیت ریالی آن‌ها و با لحاظ کردن ماهیت غیر قانونی این اعمال، در گزارش‌های خود به صراحت بگنجانند. البته این موضوع اساسی نباید فراموش شود که با پیاده سازی سامانه‌ی یکپارچه‌ی اطلاعات مالی و تسهیل در تبادل اطلاعات مالی بین بانک‌ها، موسسات مالی و اعتباری، سازمان امور مالیاتی کشور، گمرک، سازمان حسابرسی، جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران، سازمان بازرسی و سازمان نظارت بر معاملات دولتی بسیاری از راه‌های فساد مالی و پول شویی محدود و از وقوع آن‌ها پیشگیری خواهد شد. البته تا زمانی که حسابرسان بخش‌های دولتی، عمومی و خصوصی، که مسئول نظارت بر عملکرد سازمان‌ها، شرکت‌ها و موسسات فعال در این بخش‌ها هستند، تمایلی به جلوگیری و مبارزه با فساد مالی و پول شویی نداشته باشند و از طرف مراجع قانونی و حاکمیت نیز مورد حمایت همه جانبه قرار نگیرند، پدیده‌ی فساد مالی و پول شویی محدود نمی‌شود و از بین نخواهد رفت، و آثار مخرب آن در اقتصاد، سیاست و کل جامعه نهادینه خواهد شد.

از این رو باتوجه به نتایج به دست آمده از پژوهش حاضر معیار دانش و آگاهی (B) با وزن ۰.۰۴۲۸۸ بیشترین وزن را در بین دو متغیرهای پژوهش به دست آورده است و در اولویت اول قرار دارد بعد از آن اراده (A) با وزن ۰.۰۳۴۶۰ در اولویت دوم و تعامل (C) با وزن ۰.۰۲۲۵۲ در اولویت سوم قرار دارد.

۸- پیشنهادات

- حسابرس باید به منظور ایجاد مبنایی برای اظهارنظر خود نسبت به سیستم کنترل‌های داخلی حاکم گزارشگری مالی، حسابرسی را چنان برنامه‌ریزی و اجرا کند که شواهد کافی و مناسب برای دستیابی به اطمینان معقول از وجود یا عدم وجود ضعف‌های با اهمیت به دست آورد.
- شایان ذکر است که اندازه، پیچیدگی و فرایندهای شرکت ممکن است روش‌های دستیابی شرکت به بسیاری از اهدافکنترلی را تحت تأثیر قرار دهد. دستیابی به اهداف کنترلی برای شرکتی کوچک و با پیچیدگی کمتر یا حتی شرکتی بزرگ و با پیچیدگی کمتر، ممکن است با شرکت‌های پیچیده‌تر متفاوت باشد.
- شایان ذکر است که لازمه رسیدن سازمان‌های به عملکرد مناسب، توجه آن‌ها به عوامل نقش حسابرسان داخلی در اجرا قانون مبارزه با پول‌شویی می‌باشد که لذا، به مدیران توصیه می‌شود که نسبت به پیاده‌سازی این عوامل در سازمان‌ها اقدام نمایند.
- به نظر می‌رسد برای توفیق بیشتر در مبارزه با پول‌شویی و محو کامل آثار مخرب این جرم لازم است؛ اولاً قوای سه‌گانه با وجود شورای هماهنگی دستگاه‌های نظارتی در این خصوص به‌طور منسجم‌تر گام بردارند.
- ثانیاً به منظور کشف سریع موارد مشکوک به پول‌شویی بانک‌های اطلاعاتی در خصوص فعالیت‌های اقتصادی اشخاص حقیقی و حقوقی و ارتباط بیشتر آن‌ها از طریق سامانه واحد تقویت شود.
- بررسی و رصد فعالیت نقاط پر ریسک پول‌شویی و فساد در کشور

منابع

۱. زاری، علی و فریبا رازقی، ۱۳۹۶ نقش حسابرسی در جلوگیری از پول شویی، ششمین کنفرانس بین المللی اقتصاد، مدیریت و علوم مهندسی، بلژیک، مرکز بین المللی ارتباطات دانشگاهی.
۲. حاجی نصراله، محمودرضا و پورشاهی، نرگس، ۱۳۹۹، جرم انگاری پول شویی، دومین کنفرانس ملی علوم انسانی و توسعه، شیراز.
۳. بابازاده، الهام و کریمی کهوند، محمد، ۱۳۹۴، اهمیت و نقش حسابرسی در جلوگیری از پول شویی، سومین کنفرانس بین المللی حسابداری و مدیریت با رویکرد علوم پژوهشی نوین، تهران.
۴. شهسواری، مهناز، ۱۳۹۸، بررسی و علل پول شویی و تاثیر آن بر اقتصاد کشور، چهارمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در مدیریت، اقتصاد، حسابداری و بانکداری.
۵. ابراهیمی کردلر، دکتر علی و تحریری، دکتر آرش و محمدی، علی، ۱۳۹۸، عدم رعایت قانون مبارزه با پول شویی و حق الزحمه حسابرسی، گروه حسابداری، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
۶. حیاتی، شجاع الدین، ۱۳۹۹، پول شویی و راهکارهای مبارزه با آن، اولین کنفرانس ملی حقوق، علوم اجتماعی و انسانی، روانشناسی و مشاوره، شیروان.
۷. شرفی مطلق، پریسا و درخشان، مرتضی و رهبری راد، جلیل، ۱۳۹۹، رتبه بندی عوامل مؤثر بر افزایش پول شویی در نظام بانکی ایران، فصلنامه اقتصاد پنهان، دوره: ۵، شماره: ۲۰
8. Imanpour, Maryam, Stephanie Rosenkranz a, Bastian Westbrocka, Brigitte Unger a, Joras Ferwerda, (2019), "A microeconomic foundation for optimal money laundering policies", <https://doi.org/10.1016/j.irl.2019.105856>.
9. Singha, Kishore, Peter Best, (2020), "Anti-Money Laundering: Using data visualization to identify suspicious activit", journal homepage: www.elsevier.com/locate/accinf.
10. Dobrowolski, Zbysław, Sułkowski, Łukasz, (2019), Implementing a Sustainable Model for Anti-Money Laundering in the United Nations Development Goals, <https://doi.org/10.3390/su12010244>.
11. Ravenda, Diego, Maika M. Valencia-Silva, Josep M. Argiles-Bosch, Josep García-Blandón, (2018), "Money laundering through the strategic management of accounting transactions", journal homepage: www.elsevier.com/locate/cpa.
12. Habibi, Ahsan, Mostafa Monzur Hasan & Ahmed Al-Hadi, (2017) Money laundering and audit fees, *Accounting and Business Research*, DOI: 10.1080/00014788.2017.1392842.
13. Ivani, K. and Ivo, M. (2019) Interdisciplinary Seminars as an Instruement for Articulation of Knowledge: An Experience Report. *Revista Electronia Educacao*, 13, 1-8. <https://doi.org/10.14244/198271992532>.